Методологија интерне ИТ Ревизије

Садржај

1. Елементи у спровођењу ИТ ревизије
2. Безбедност информационих система
3. Спровођење ИТ ревизије, пример: контрола креденцијала

Елементи у спровођењу ИТ ревизије

ИТ управљање (IT *governance*)

- **Циљ ревизије:** Обезбедити уверење да су успостављене потребне руководеће и организационе структуре и процеси за постизање циљева и за подршку стратегије компаније.
- **Области**:
  1. Процена ИТ стратегије и процеса за развој, одобрење, имплементацију и одржавање стратегије, као и процеса усклађивања са стратегијама и циљевима организације.
  2. Процена ефикасности структуре ИТ управљања у циљу утврђивања да ли ИТ одлучивање и перформансе подржавају стратегије и циљеве организације.
  3. Процена ИТ политика, стандарда и процедура као и процеса за њихово креирање, одобрење, објављивање, имплементацију и одржавање у циљу утврђивања да ли подржавају ИТ стратегију и да ли су у складу са регулаторним и законским захтевима.
  4. Процена праћења и извештавања о кључним показатељима перформанси (КПИ) како би се утврдило да ли руководство прима довољно информација правовремено.

ИТ управљање (IT *governance*)

Најчешће коришћени стандарди ИТ управљања *су*:

1. CobIT (верзија 2019 и претходне)
2. ISO 27000
3. ITIL - Information Technology Infrastructure Library

- Основни циљеви ИТ управљања су:
  - Да ИТ доноси вредност компанији
  - Да се адекватно управља ИТ ризиком

- Ревизија игра значајну улогу у контроли имплементације ИТ управљања:
  - Проверава усклађеност управљања компанијом и управљања ИТ-јем, као и усклађеност ИТ функције са мисијом, визијом, вредностима, циљевима и стратегијама организације
  - Проверава усаглашеност са регулативом и даје препоруке утемељене у доброј стручној пракси вишем менаџменту
  - Помаже иницијативама унапређења ИТ управљања
  - Помаже унапређењу ИТ процеса
  - Адресира финансијске аспекте ИТ-ја: ИТ инвестиције (ROI), набавке, итд.

ИТ организациона структура

- Унутар организације, ИТ одељење (сектор, служба ...) може бити структурисано на различите начине, при чему организациона шема мора пружити јасну дефиницију хијерархије и надлежности. Најчешће ИТ функције у компанији су:
  - Управљање ИТ пројектима
  - Управљање апликативним развојем система (IT development)
  - Управљање ИТ операцијама (IT operations)
    - Управљање рачунарским мрежама и комуникацијама
  - Управљање корисничким захтевима и инцидентима (IT help / service desk)
  - Управљање информационом сигурношћу
  - Управљање набавкама
  - Управљање квалитетом (IT testing) итд.
- ИТ ревизор треба да упореди структуру ИТ, улоге и одговорности запослених у ИТ, уређеност односа са другим организационим структурама и описима послова.
- Важна контрола у ИТ-ју је сегрегација дужности, која ограничава могућност да ће једна особа бити одговорна за функције на такав начин да може доћи до прикривања грешака или проневера.

ИТ унутрашња регулатива

Усаглашеност ИТ политика, стандарда и процедура је често обавезна провера у склопу ИТ ревизије!

- ИТ стратегија дефинише на који начин информациони системи подржавају, одржавају и помажу раст компаније. Стратешке смернице могу се дефинисани самостално или као интегралне компоненте стратегије компаније.
- Корпоративне политике су документи високог нивоа који постављају тон организације као целине. Политике на нивоу ИТ-ја као одељења дефиншу циљеве и директиве нижег нивоа.
- Корпоративни стандарди су документи који постављају посебне критеријуме и референцирају се на политике. ИТ стандарди дефинишу специфичан ниво конфигурације и перформанси.
- ИТ процедуре и радне инструкције представљају документоване, дефинисане кораке који помажу у постизању циљева политике и достизању стандарда. Да би биле ефикасне и спродовиве, процедуре морају бити правовремено измењене и комуниците извршиоцима.

ИТ финансије, извештавање и КПИ

- Управљање ИТ финансијама - ИТ буџет треба да буде повезан са ИТ плановима и на краткорочном и дугорочном нивоу. ИТ набавке треба да буду саставни део ИТ финансијског плана. ИТ ревизор би требао да провери усаглашеност планираних и извршених набавки.
- ИТ перформансе представљају меру испуњења ИТ циљева. Више различитих алата и техника могу помоћи у праћењу и мерењу перформанси, а међу најпознатијима је *Six Sigma*. ИТ ревизор би требао да провери да ли се перформансе прате и на који начин се ова информација повратно користи.
- ИТ извештавање представља периодичну активност којом ИТ извештава менаџмент о активностима и изазовима у претходном периоду, као и плановима о наредном. ИТ извешавање најчешће је прилагођено потребама ИТ надзорног одбора (*IT steering committee*), извршног одбора или (ређе) управног одбора.

Управљање ИТ пројектима

- Приступ управљању ИТ пројектима зависи од величине и сложености организације. Процеси управљања пројектима укључују следеће фазе :
  1. Иницирање
  2. Планирање
  3. Извршавање
  4. Контролисање
  5. Затварање
- Када анализира контекст пројекта, ИТ ревизор мора узети у обзир значај пројекта у организацији, везу између стратегије организације и пројекта, однос између конкретног пројекта и других пројеката и везу између пројекта и студије случаја (*business case*).
- Пројектна култура састоји се од заједничких норми, уверења, вредности и претпоставки пројектног тима. Култура пројекта може се дефинисати путем мисије, назива и логотипа пројекта, протокола комуникације, итд.

Набавка, развој и имплементација (примена) информационих система

- **Циљ ревизије**: Обезбедити уверење да су успостављени неопходан оквир и пракса за набавку, развој, тестирање и имплементацију информационих система који испуњавају стратегију и циљеве организације.
- **Области**:
  1. Процена предложених улагања у набавку, развој, имплементацију, одржавање и накнадно повлачење из употребе информационих система у циљу уверења да исти испуњавају пословне циљеве.
  2. Процена оквира (методологије) за управљање пројектима у циљу уверења да су пословни захтеви постигнути на економичан начин уз управљање ризицима.
  3. Процена контрола информационих система током фаза набавке, развоја и тестирања у складу са политикама, стандардима, процедурама организације и спољним захтевима.
  4. Спровођење евалуације система наком имплементације у циљу уверења да су успостављење адекватне контроле и испуњени захтеви пројекта и организације.

Ревизија аквизиције и развоја апликативних система

- Уобичајено, ИТ ревизор требао би прегледати следећу документацију у циљу стицања разумевања процеса аквизиције и / или развоја апликативних решења:
  - Методологију развоја информационих система
  - Спецификације функционалног дизајна / пројектну документацију
  - Записе / дневник измена - логове
  - Осталу техничку документацију
  - Корисничка упутства

- Задаци ИТ ревизора у процесу ревизије аквизиције и развоја апликативних система су следећи:
  - Идентификација кључних и значајних компоненти апликације и ток трансакција
  - Идентификација контролних система апликације и процена утицаја слабости контрола
  - Адекватност стратегије тестирања, првенствено тестирања кључних контрола како би се осигурала њихова адекватност, функционалност и ефикасност.

Развој апликативних решења (апликација)

- Развој и одржавање апликација представља процес управљања дизајном, кодирањем („програмирањем“), тестирањем и уклањањем грешака софтвера (“багови“), као и сталним унапређењима.

- Кључне контроле:
  - Контроле улаза (*input*): Технике и поступци који се користе за верификацију, потврђивање и уређивање података како би се осигурало да се у рачунар уносе само тачни подаци
  - Контроле обраде (*processing*): Поступци обраде требају да осигурају поузданост обраде апликативних решења.
  - Контроле излаза (*output*): Излазне контроле пружају сигурност да ће се подаци достављени корисницима представити и форматирати на доследан и разумљив начин.

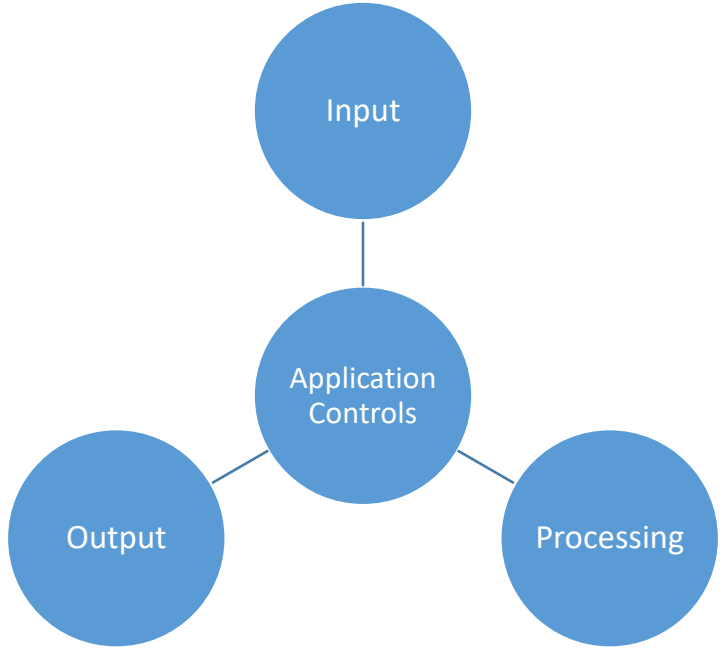

Апликативне контроле

Унос	Обрада	Излаз
Унос мора да буде ауторизован (одобрен). Типови ауторизације укључују: • Контроле приступа • Јединствене лозинке • Идентификација терминала или радне станице клијента итд. Додатне контроле уноса су: • Очекиване вредности / опсег • Укупан износ • Укупан број ставки • Hash / check sum вредности итд.	Обрада мора да буде ефикасна и тачна, као и да се извршава над унетим подацима који су проверени улазним контролама. Неке од контрола обрада су: • Провера редоследа • Ограничена провера на узорку • Провера опсега • Провера валидности • Провера оправданости • Провера постојања у шифарницима • Верификација кључева • Контролни бројеви и суме • Провера комплетности • Провера дуплираних уноса • Разне логичке провере итд.	Неке од контрола које прикази резултата обраде морају да задовоље су: • Приказ свих резултата обраде • Контрола комплетности приказа • Контрола грешака на приказу • Контрола присутпа резултатима обраде • Верификација пријема извештаја • Генерисање системких записа • Контрола тачности приказа итд.

Тестирање апликативних контрола

- Процесом тестирања се утврђује
  - да су захтеви корисника имплементирани,
  - да систем ради онако како је предвиђено,
  - да унутрашње контроле раде како је планирано.

- Два основна приступа тестирању укључују :
  - „Одоздо на горе“ (*bottom up*) — Тестирају се прво најмање појединачне целине, а затим односи између њих у већим целинама горе док се не спроведе комплетно тестирање система.
  - „Одозго на доле“ (*top down*) — Тестира се комплетан систем, преко већих појединачних целина (нпр. модула) према доле, до појединачних целина.

Типови тестирања

Тестирање целина

- Тестира се програмска логика у појединачним целинама или модулима
- Циљ је обезбедити потврду да се интерне операције у оквиру целине извршавају у складу са функционалном спецификацијом
- Користи се сет тестних сценарија и корака чији је фикус на контролној структури процедуралног дизајна

Тестирање интерфејса и интегративности

- Хардверски или софтверски тест који треба да потврди да везе / конеције између две или више компоненти или система успешно преносе информације једна ка другој

Системско тестирање

- Серија тестова која треба да осигура да се измене или нова апликација успешно интегрису у остатак информационог система

Final acceptance testing

- Тестирање које се извршава приликом фазе интеграције и треба да потврди да је ново стање система у потпуности усаглашено са захтевима пројекта

Final Acceptance Testing

Quality Assurance Testing (QAT)	User Acceptance Testing (UAT)
• Фокусира се на техничке аспекте апликације • Потврђује да апликација ради како је документовано тестирањем логичког дизајна и саме технологије • Осигурава да апликација испуњава документоване техничке спецификације и резултате • Укључује минимално учешће крајњих корисника • Изводи га ИТ одељење	• Фокусира се на функционалне аспекте апликације • Осигурава да је систем спреман за продукцију и да испуњава све документоване захтеве • Изводи се у сигурном тестном окружењу који опонаша продукционо окружење што је могуће боље • Тестови се извршавају из перспективе крајњег корисника • Изводи их крајњи корисници

- Тестирање интегритета података представља скуп значајних тестова који испитују тачност, потпуност, доследност и ауторизацију података који се тренутно налазе у систему, односно свим појединачним компонентама система.
- Тестирање интегритета најчешће подрзумева тестирање валидности података у свим базама, на основу очекиваних вредности и дозвољених опсега, као и тест референцијалног интегритета, односно везе између шифарних и трансакционих табела.

Имплементација и пуштање у продукцију

- Након успешног тестирања систем се имплементира у складу са процедурама контроле измена у продукцији; план спровођења треба припремити (много) пре датума примене.
- Сваки корак постављања продукционог окружења треба да буде документован, укључујући дефинисане одговорности, на који начин ће корак бити верификован и поступке повратка на претходно стање у случају неуспешне имплементације.

PRE IMPLEMENTATION — активности које претходе процесу имплементације

- Gap analysis, улоге и одговорности, динамика спровођења, контрола ризика, повратак на претходно стање у случају неуспешне имплементације и сл.

POST IMPLEMENTATION — Успостављање метрика и кључних параметара након имплементације

- Израда SLA са најмање следећим дефинисаним вредностима: време у коме је систем оперативан (нпр. 24/7, 9-17 и сл.), време у коме је могуће пружити подршку, време од појаве инцидента на систему до враћања у предвиђено стање и сл.

- Издрада плана обука и трансфера знања, што укључује технички тренинг за ИТ и тренинг за крајње кориснике

Одржавање система у продукцији – управљање променама

- Након имплементације, систем улази у текућу фазу развоја или одржавања. Пракса одржавања система односи се пре свега на процес управљања променама у апликативним системима уз задржавање интегритета измена и изворног и извршног кода. За потребне ефикасног извршавања промена, потребно је успоставити стандардни процес управљања променама.
- Управљање променама је процес документовања и одобравања свих захтева за промене. Захтеви за промену се покрећу од стране крајњег корисника или запослених у тимовима за развој и одржавање система. Процес управљања променама треба да укључи следеће процедуре:

  - Званични процес управљања променама
  - Процес тестирања промена
  - Управљање хитним променама
  - Процес имплементације промена у продукцију и
  - Управљање неовлашћеним променама

Одржавање и управљање информационим системима - ИТ Операције

- **Циљ ревизије**: Обезбедити уверење да процеси за оперативни рад информационих система, њихово одржавање и управљање услугама испуњавају стратегије и циљеве организације.
- **Области**:
  1. Процена оквира и успостављених пракси управљања ИТ услугама у циљу утврђивања да ли је обезбеђен жељени нивоа услуга и контрола задатих од стране компаније, као И да ли су испуњени стратешки циљеви.
  2. Процена активности ИТ операција (нпр. пуштање аутоматизованих обрада, управљање конфигурацијама, управљање капацитетима и перформансама) у циљу утврђивања да ли су ефикасно контролисани и да ли подржавају циљеве организације.
  3. Процена управљања животним циклусом сервиса и опреме у циљу утврђивања да ли И даље подржавају ефикасне пословне функције
  4. Процена процеса управљања проблемима и инцидентима у циљу утврђивања да ли се проблеми и инциденти правовремено спречавају, откривају, анализирају, да ли се о њима извештава и да ли се адекватно решавају.

Одржавање и управљање информационим системима - ИТ Операције

- Управљање ИТ услугама (*IT Service Management - ITSM*): представља подршку пословним потребама кроз имплементацију и управљање ИТ услугама. Људи, процеси и елементи информационих технологија су основни сегменти ИТ услуга.
- Основне претпоставке управљања ИТ услугама су :
  - ИТ-јем се може управљати кроз низ дискретних процеса. Ови процеси пружају „услугу“ послу и међусобно су зависни.
  - Уговори о нивоу услуге (SLA) детаљно наводе очекивања од услуга.
  - Да би се осигурао висок ниво услуге, ITSM метрике се упоређују са очекивањима из SLA -а.
- Два најпознатија оквира упрацљања ИТ услугама су *The IT Infrastructure Library* (*ITIL*) и ISO 20000-1 – Управљање услугама

Одржавање и управљање информационим системима - ИТ Операције

- Функција ИТ операција је одговорна за сталну подршку рачунарском окружењу организације, обезбеђујући да:
  - Рачунарске обраде буду извршене
  - Информације се обрађују у сигурном окружењу
  - Крајњи корисници (интерни и екстерни) добијају предвиђени ниво услуге
- ИТ операције поступају по разрађеним процедурама и радним инструкцијама, које укључују :
  - Техничка упутства за употребу рачунарске опреме и токове информација
  - Упутсва за коришћење система и апликације за надзор и мониторнг рачунарске инфраструктуре
  - Методологију за откривање системских и апликацијских грешака и
- ИТ операције одговорне су и за извршење аутоматизованих обрада (job-ова)

Одржавање и управљање информационим системима - ИТ Операције

- Да би апликативни системи оптимално радили, хардвер се мора редовно сервисирати. Основни документ управљања хардверском инфраструктуром представља развијен формални план одржавања, одобрен од стране менаџмента
  - Важно! Решавање непланираних хардверских инцидената може изазвати трошкове одржавања који прелазе планирани буџет!

- Управљање капацитетима реализује се кроз план капацитета (*Capacity Management Plan*), који треба да буде изграђен на основу информација добијених од стране и корисника и техничког особља, а требало би га ажурирати најмање једном годишње.

Управљање резервним копијама

Карактеристике	Full Backup	Incremental Backup	Differential Backup
Опис и намена	Копира фајлове и фолдере на бекап медијум (траке, дискове ...)	Копира фалове и фолдере који су нови или измењени у односу на последњи бекап	Копира фајлове и фолдере који су различити или новији у односу на последњи full backup
Предности	Креира се јединствена архива што убрзава процес опоравка	Захтева мање времена и мање простора у односу на full backup	Бржи од пуног бекапа; захтева само последњу пуни и последњи диференцијални бекап за опоравак
Мане	Захтева највише времена и простора	Сви претходни сетови су неопходни за пун опоравак, што захтева додатно време	Захтева више времена и простора од инкременталног бекапа

Управљање ИТ инвентаром и средствима

- Да би се постигли циљеви управљања ИТ инвентаром, средства морају бити прецизно идентификована. Евиденција ИТ инвентара и сваког ИТ средства треба да садржи :
  - Опште карактеристике (назив, тип, власника задуженог за одржавање итд.)
  - Вредност за организацију
  - Импликације губитка и приоритет опоравка
  - Локацију
  - Класификацију сигурности / ризика

- Управљање ИТ инвентаром основни је предуслов за развијање исправне стратегије безбедности. То је уједно и први корак у управљању софтверским лиценцама.

Управљање инцидентима и проблемима

- Управљање инцидентима фокусира се на пружање континуитета услуге путем уклањања или смањења штетних ефеката поремећаја ИТ услуга.
- Критични елемент процеса управљања инцидентима је приоритизација инцидената - морају се узети у обзир и хитност и утицај.

Problem Management

- Смањује број и / или критичност инцидената
- Унапређује квалитет ИТ услуга

Incident Management

- Реакција на проблеме по откривању
- Основни циљ је вратити угрожени сервс у стање нормалног функционисања што је пре могуће

Управљање проблемима и инцидентима

Интервјуи са запосленима

- Да ли су развијене процедуре за евидентирање, анализу, решавање и ескалацију проблема и инцидентата?
- Да ли се ове радње благовремено спроводе?

Процедуре и документа

- Да ли су процедуре за документовање, оцењивање, решавање и ескалацију проблема и инцидената адекватне?
- Да ли је прикупљање и анализа ИТ статистика адекватна, тачна и потпуна?
- Да ли су сви идентификовани проблеми евидентирани ради верификације и решавања?

Системски логови и записи

- Да ли системски записи садрже адекватан ниво информација за потребе анализе инцидената и проблема?
- Да ли су идентификовани значајни и понављајући проблеми и предузете активности да се спречи њихово понављање?
- Постоје ли у записима понављајући инциденти и проблеми који нису документовани у складу са процедурама?

Управљање променама у ИТ операцијама

- Процес управљања променама се спроводи у ситуацијама када је:
  - Хардвер промењен,
  - Софтвер инсталиран или надограђен,
  - Мрежни уређаји су конфигурисани.
- Управљање променама у ИТ операцијама део је ширег процеса управљања променама. Поступци се могу разликовати у зависности од врсте захтева за промену, укључујући:
  - Хитне промене
  - Велике промене
  - Мање промене

Безбедност информационих система

Заштита информационих система

- **Циљ ревизије**: Обезбедити уверење да безбедносне политике, стандарди, процедуре и контроле обезбеђују поверљивост, интегритет и доступност информационих средстава у организацији.
- **Области**:
  1. Евалуација политика, стандарда и процедура за безбедност информација и усклађености са добром стручном праксом и важеће регулативе.
  2. Процена дизајна, имплементације, одржавање, праћења и извештавања о физичким и логичким контролама како би се утврдило да ли су информациона добра адекватно заштићена.
  3. Процена процеса и поступака који се користе за складиштење, преузимање, транспорт и одлагање информационих добара како би се утврдило да ли су адекватно заштићена.
  4. Процена процеса управљања безбедносним инцидентима у циљу утврђивања да ли се исти правовремено спречавају, откривају, анализирају, да ли се о њима извештава и да ли се адекватно решавају.

Заштита информационих система

- Систем управљања информационом сигурношћу (*ISMS*) представља оквир политика, процедура, смерница и придружених ресурса за успостављање, примену, рад, надгледање, преглед, одржавање и побољшање безбедности информација за све врсте организација.
- ИСМС је дефинисан у смерницама серије стандарда ISO / IEC 2700X, који се најчешће користи као критеријум за успостављање *ISMS* у оквиру организације.
- Најважнији циљеви информационе безбедности као функције у служби испуњења пословних захтева организације су :
  - Стална доступност информационих система и података (***availability***)
  - Интегритет информација које се чувају на рачунарским системима (***integrity***)
  - Поверљивост података (***confidentiality***)
  - Усклађеност са важећим законима, прописима и стандардима

Безбедносне контроле

- Ефикасна безбедносна контрола је она која спречава и / или открива инцидент и омогућава опоравак од штетног догађаја.
- Безбедносне контроле могу бити :

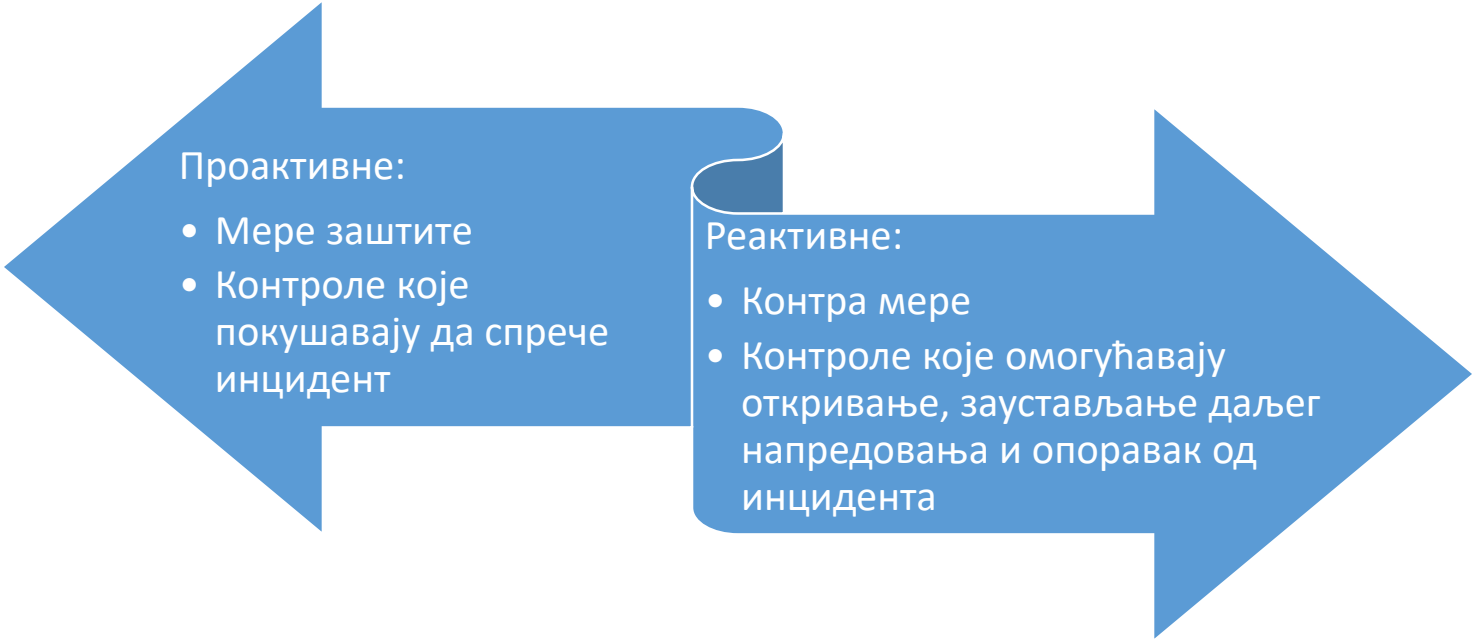

Безбедносне контроле

Управљачке	Контроле у вези са надзором, извештавањем, поступцима и радњама сигурносних процеса. Оне укључују политике, процедуре, развој запослених и извештавање о усклађености са релевантним законским оквиром.
Техничке	Контроле које су познате и као логичке контроле и које се имплементирају употребом технологије, сотвера и ИТ опреме. Примери укључују фиревалл системе, мрежне или хост системе за откривање напада (IDS), лозинке и антивирусни софтвер. Техничке контроле захтевају исправно дефинисане управљачке (административне) контроле да би правилно функционисале.
Физичке	Разне физичке баријере попут брава, ограда, зидова, али и надзорних CCTV система и других уређаја који су инсталирани да физички ограниче приступ објекту или хардверу. Физичке контроле захтевају одржавање, надгледање и способност процене и реаговања на узбуну уколико се појави проблем и покушај компромитације.

Идентификација и аутенти(фи)кација

- Логичка идентификација и аутентификација приступа (I&A) је процес утврђивања и доказивања идентитета корисника. За већину система I&A је прва линија одбране, јер спречава неовлашћене особе (или неовлашћене процесе) да прођу у рачунарски систем или приступе информационин средствима.
- Неке уобичајене рањивости у I&A укључују:
  - Слабе методе аутентификације
  - Коришћење једноставних или лако погодљивих лозинки
  - Пропусте који корисницима омогућавају да заобиђу механизам за потврду идентитета
  - Одсуство енкрипције у процесима за аутентификацију и заштиту информација
  - Ниска свест корисника и ризицима повезаним са дељењем елемената за потврду идентитета

Методе аутентификације

- Мултифакторска аутентификација је комбинација више метода аутентификације.
- *Single Sign On* (SSO) је процес обједињавања свих елемената - идентификације, аутентификације и ауторизације, у једну, централизовану административну функцију.

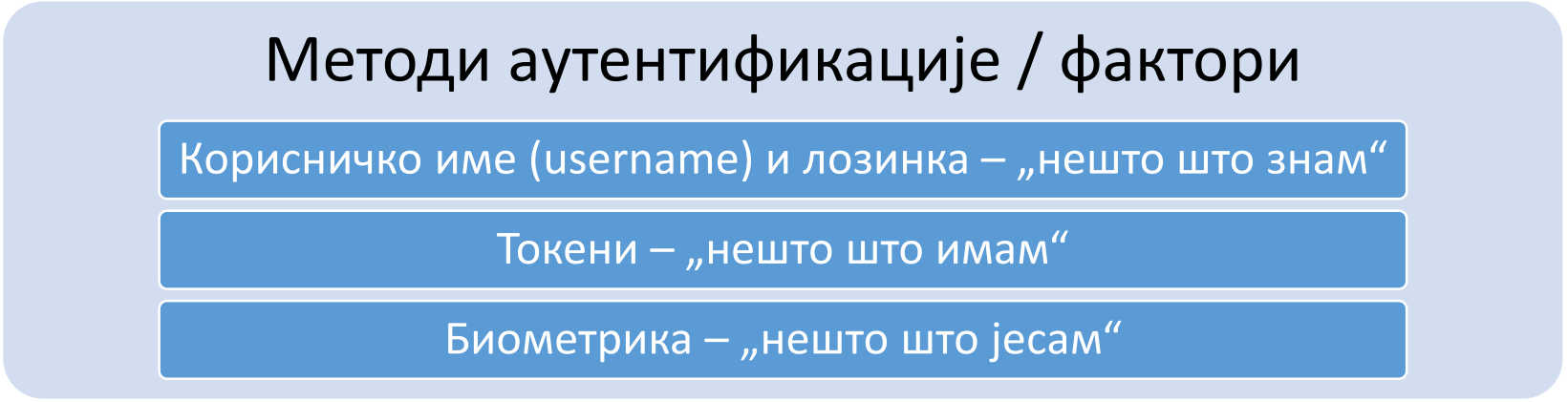

Ауторизација

- Ауторизација представља скуп правила приступа која одређују који елемент информационог система (запослени, уређај, сервис ...) може чему да приступи.
- Контрола приступа се често заснива на принципу најмањих привилегија (*least privilege*), а односи се на одобравање корисницима само оних приступа који су потребни за обављање њихових дужности.
- Контролне листе приступа (*access-control list, ACL*) представљају скуп дозвола или забрана различитих типова приступа одређеном ИТ систему.
- Ризици повезани са системима ауторизације су следећи :
  - Онемогућавање услуга (*denial of service, DoS*)
  - Погрешно конфигурисан комуникациони софтвер
  - Погрешно конфигурисани уређаји на корпорацијској рачунарској инфраструктури
  - Системи нису правилно осигурани
  - Лоша физичка сигурност (последично и лоша логичка сигурност) рачунара удаљених корисника

Логичке контроле

- Логичке контроле приступа су основне контроле које се користе за управљање и заштиту информационих средстава. Неадекватне логичке контроле омогућавају техничке изложености, односно неовлашћене активности које ометају нормалне обраде и приступе системима. То укључује :
  - „Цурење“ података односно неовлашћено копирање података неауторизованим лицима
  - Прислушкивање рачунарских мрежа, услед неадеватне заштите података у транспорту
  - Искључивање система неадекватним коришћењем привилегија или путем малициозног софтвера (хакерски напади, рачунарски вируси и сл.)

Ревизија логичких контрола

- Један од најчешћих задатака ИТ ревизије је анализа и процена ефикасности логичких контрола приступа. Да би логичке контроле могле бити ефикасно процењене, неопходно је стећи техничко и организационо разумевање ИТ окружења организације, укључујући следеће безбедносне слојеве:
  - Рачунарска мрежа
  - Оперативни системи у употреби
  - Базе података
  - Апликативни систем
- Логичке контроле дефинише (и у одређеним ситуацијама оперативно додељује) власник информација или ИТ средстава. Одобрене приступе треба редовно преиспитивати да би се осигурало да су и даље валидни. Такође, ИТ ревизор треба да се увери да су приликом додељивања логичких контрола у обзир узети следећи принципи:
  - *Need-to-know*
  - Најмањих привилегија за обављање посла (*least privilege*)
  - Принцип доследности
  - Принцип транспарентности

Ревизија логичких контрола

- Најчешћа провера логичких контрола је провера приступа информационом систему. Неке од активности ревизије које се том приликом спроводе су:
  - Провера да ли постоје процедуре за додавање нови корисника, брисање / архивирање старих корисника или измена неких од параметара постојећих корисника
  - Провера политике лозинки – да ли лозинке задовољавају нивое сложености, да ли се периодично мењају и да ли су прописане мере које су корисници дужни да поштују како се не би неовлашћено открили неауторизованим лицима
  - Провера да ли се периодично врше провере права приступа у циљу одржавања ажурности информација и валидности права приступа
  - Провера да ли постоје проедуре за превенцију и детекцију неауторизованог приступа као и прописане мере за отклањање евентуалне настале штете (нпр. неауторизованих измена, враћање нарушеног интегритета података, неовлашћеног увида у податке и сл.)

Системски записи (логови)

- Системски записи требали би бити заштићени јаким контролама приступа како би се спречио неовлашћени приступ и модификација. ИТ ревизор би требао да се увери да се записи не могу мењати или обрисати, а да о томе не остане адекватан траг.
- Системски логови омогућавају увид у историјат промена различитих ИТ система, али и историјат провеме права приступа, промена привилегија као и покушаје неовлашћених и заустављених / спречених приступа одређеним сегментима система.
- Адекватни системски логови представљају вредан доказ у поступку ревизије, а највећи ризик представља њихово ограничено чување услед знатне величине коју заузимају на смештајним капацитетима организације.

Управљање безбедностим инцидентима

- Да би се штета од безбедносних инцидената свела на минимум, требало би успоставити дефинисану и правовремену способност реакције на инцидент.
- У идеалном случају, треба формирати организациони тим за одговор на инциденте рачунарске безбедности (computer security incident response team - CSIRT) или рачунарски тим за реаговање у ванредним ситуацијама (computer emergency response team - CERT), с јасним линијама извештавања и одговорностима.
- ИТ ревизор би требао да обезбеди уверење CSIRT / CERT активно укључује кориснике како би им помогао у ублажавању ризика који произилазе из безбедносних пропуста као и да спрече, тј. сведе на најмању огућу меру штету насталу од последица сигурносних инцидената.
- Важно је утврдити постојање и адекватност формалног, документованог плана и који садржи поступке идентификације рањивости, извештавање и поступке реаговања на уобичајене или ванредне безбедносне претње / проблеме.

Високотехнолошки криминал

- Важно је да ИТ ревизор познаје и разуме разлике између злоупотребе рачунара и високотехнолошког криминала, како би адекватно реаговао у случају да идентификује неку од активности која се може окарактерисати као кривично дело. Неки од примера злоупотребе рачунарских система укључују :
  - Онемугућавање услуге (*denial of service – DoS*)
  - Хаковање
  - Појаву малициозног софтвера (вируси, црви, тројанци)
  - Претње и уцене упућене уобичајеном каналима комуникације (нпр. e-mail)
    - „Пецање“ (*phishing*)
  - Погађање лозинки
  - Прислушкивање и измена мрежног саобраћаја (нпр. *man-in-the-middle* напад) итд.

Малициозни код

- Постоје две основне методе за спречавање и откривање злонамерног софтвера који напада рачунаре и мрежне системе :
  - Постојање адекватних политика и процедура (превентивне контроле), и
  - Постојање техничких контрола (детективне контроле), попут антивирусниг софтвера
- Ниједна метода није ефикасна самостално, без друге.

Спровођење ИТ ревизије, пример: контрола креденцијала

Студија случаја

- Компанија из области енергетике назива „Енергија“ запошљава 3000 радника, од чега 2200 ради у производњи а 800 у централи.
- Запослени у производњи и радници на терену имају мобилне уређаје које користе за пријем имејл порука, на којима се налази и апликација за радне налоге.
  - Сваки радник добија свој мобилни уређај са јединственим бројем телефона, на коме се већ налази е-маил адреса радника коју подешава компанијски ИТ (у формату : ime.SREDNJESLOVO.prezime@energija.com)
  - Такође, приликом преузимања мобилног телефона, радник добија ИД од 6 цифара уз помоћ кога се пријављује у апликацију за радне налоге. Шифра се иницијално добија од стране техничког особља и увек је иста за нове кориснике – „Шифра123!“, а запосленима се саветује да је промене „што је пре могуће“

Студија случаја

- Запослени у централи раде у Виндовс мрежи, којој приступају користећи доменски налог формата **ime.SREDNJESLOVO.prezime (npr. Ivana.M.Nikolic)**. Од приступа ресурсима, запосленима у централи је омогућено следеће :
  - Сваки запослени добија свој десктоп рачунар и мобилни уређај са јединственим бројем телефона, на коме се већ налази е-маил адреса радника коју подешава компанијски ИТ радника (у формату: ime.SREDNJESLOVO.prezime@energija.com)
  - Запослени раде у следећим апликацима:
    - Core sistem за управљање пословима из области енергетике: постоје модули за производњу, набавке, финансије, планирање, маркетинг и ЉР. Core sistem-у се приступа путем Single Sign On (SSO) система. Свако ко има доменски налог, може да приступи модулу за планирање, без обзира да ли га користи или не.
    - Књига улазних фактура (KUF) представља посебну апликацију којој приступ има ограничен број запослених, а која има свој посебан систем права приступа, и коју користи 25 радника из финансија
    - Топ менаџмент има приступ удаљеној веб апликацији Групе, чија је компанија „Енергија“ чланица, којој приступају користећи креденцијале (корисничко име и лозинку) који су добијени од стране групног сектора за ИТ
- Запослени у Сектору за ИТ имају приступ централном *windows* server-у (домен контролер) на коме се управља правима приступа централизовано.
  - Запослени у служби за одржавање база података, имају приступ core апликацији која, осим што омогућава SSO приступ, има и функционалност додавања других корисничких налога
  - Запослени у служби за одржавање мреже, која се састоји од 5 извршилаца, има приступ мрежним уређајима које одржавају. Ова лица не би требала да имају приступ core апликацији

Студија случаја

- Од ИТ сектора добијени су следећи подаци:
  - Списак доменских налога садржи укупно 910 корисничких имена, од којих је активно 890
  - Списак ID-јева за апликацију радних налога садржи 2317 корисничких шифри и сви су активни

- Од сектора за ЉР добијена је информација да је од почетка рада „Енергије“ у централи било укупно 912 запослених а у производњи 2320 запослених.

- ИТ ревизор је извршио тестирање шифри за апликацију радних налога на узорку од 50 случајно одабраних ID-јева и утврдио да 35 њих има исту шифру која им је иницијално додељена – „Шифра 123!“

- ИТ ревизор је интервјуисао кључне запослене у Сектору за ИТ и добио следеће информације:
  - Због интерности групног ИТ-ја који је спор у додељивању нових шифри, дешава се да неки менаџери користе исти налог за приступ веб апликацији групе
  - У апликацији KUF тренутно права има тачно 25 запослених али пошто апликацију одржава вендор, потребно је сачекати више од две недеље да се списак достави – ИТ не зна детаље
  - Сви мрежни инжењери имају активни доменски налог

Студија случаја - задатак

- ИТ ревизор је добио задатак да изврши ревизију адекватности управљања ИНТЕРНИМ креденцијалима, да идентификује ризике и изда препоруке које за циљ имају унапређење система интерних контрола.

Студија случаја – чињенице и налази

1. У централи ради укупно 800 запослених, а активних налога има 890. Такође, постоји и 20 неактивних налога :
   - НАЛАЗ: 90 налога припада запосленима који више не раде у централи, 20 налога је исправно деактивирано а 2 налога су обрисана.
   - Препорука : ...?

2. У производњи ради укупно 2200 запослених, а активних налога у апликацији за радне налоге има 2317 и сви су активни :
   - НАЛАЗ: 317 налога припада запосленима који више не раде у производњи, очигледно је да се налози никада не деактивирају, а 3 налога су обрисана.
   - Препорука : ...?

3. Шифре додељује ИТ и идентичне су за све ИД-јеве, при чему не постоји контрола која ће форсирати промену након иницијалног логовања:
4. НАЛАЗ: На основу узорка, утврђено је да је 70% шифара идентично и да су иницијалне.
5. Препорука : ...?

Студија случаја – чињенице и налази

4. Сви мрежни инжињери имају доменски налог. У систему где постоји SSO, следи да се они, као и други запослени, могу приступити Core апликацијама :
   - НАЛАЗ: ...?
   - Препорука: ...?

5. Добијена је информација да „у апликацији KUF тренутно права има тачно 25 запослених“ али „пошто апликацију одржава вендор, потребно је сачекати више од две недеље да се списак достави“.
   - Да ли можемо да утврдимо да је овде све у раду? Зашто?
   - НАЛАЗ: ...?
   - Препорука : ...?

6. „Због интерности групног ИТ-ја који је спор у додељивању нових шифри, дешава се да неки менаџери користе исти налог за приступ web апликацији групе“.
7. Да ли ово налаз? Шта је SCOPE ревизије?
8. НАЛАЗ: ...?
9. Препорука : ...?

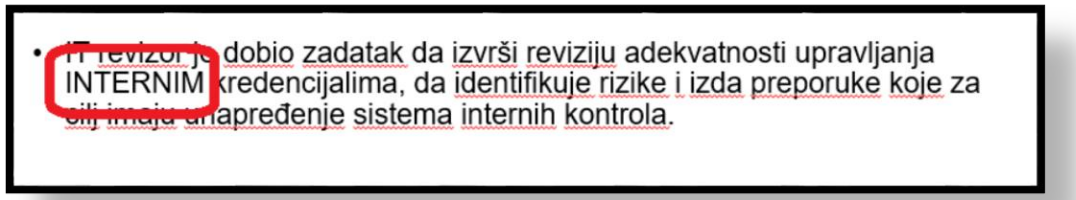

Преглед налаза

Р. бр.	Налаз	Prioritet (rizik)
1	Неадекватно управљање доменским налозима (у централи)	**СРЕДЊИ**
2	Неадекватно управљање налозима у апликацији за радне налоге (у производњи)	**СРЕДЊИ**
3	Неадекватно управљање лозинкама у апликацији за радне налоге	**НИЗАК**
4	Мрежни инжињери имају приступ core апликацијама	**СРЕДЊИ**
5	Неадекватан надзор - контрола (monitoring) над апликацијом KUF	**ВИСОК**
6	Неефикасно (неадекватно) управљање налозима за веб апликацију (менаџери)	ВАН ДЕЛОКРУГА

Користан линк

- Information Systems Audit & Assurance Guidance:
  - https://www.isaca.org/Knowledge-Center/ITAF-IS-Assurance-Audit-/Pages/default.aspx